

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM V ROKU 2022

ROK SNM OČAMI GENERÁLNEHO RIADITEĽA

BRANISLAV PANIS
generálny riaditeľ SNM

Začiatok dvadsiatych rokov 21. storočia sa zapíše do histórie celého sveta ako ťažká, bezprecedentná skúška v podobe pandémie covid-19, ktorá ani neodznela a bol tu 24. február 2022 a vojna na Ukrajine. Po rokoch kontinuálneho rastu prišli roky poklesu, múzeum sa muselo vysporiadať s novými výzvami, ktoré doteraz neriešilo.

Všetko nasvedčuje tomu, že napriek inflácii, energetickej kríze a vojne na Ukrajine, rok 2022 môžeme považovať za rok obratu. Nielen v počte návštevníkov, ale aj s množstvom podujatí. Počtom 3000 podujatí ročne sme sa takmer vyrovnali predkovidovému roku 2019.

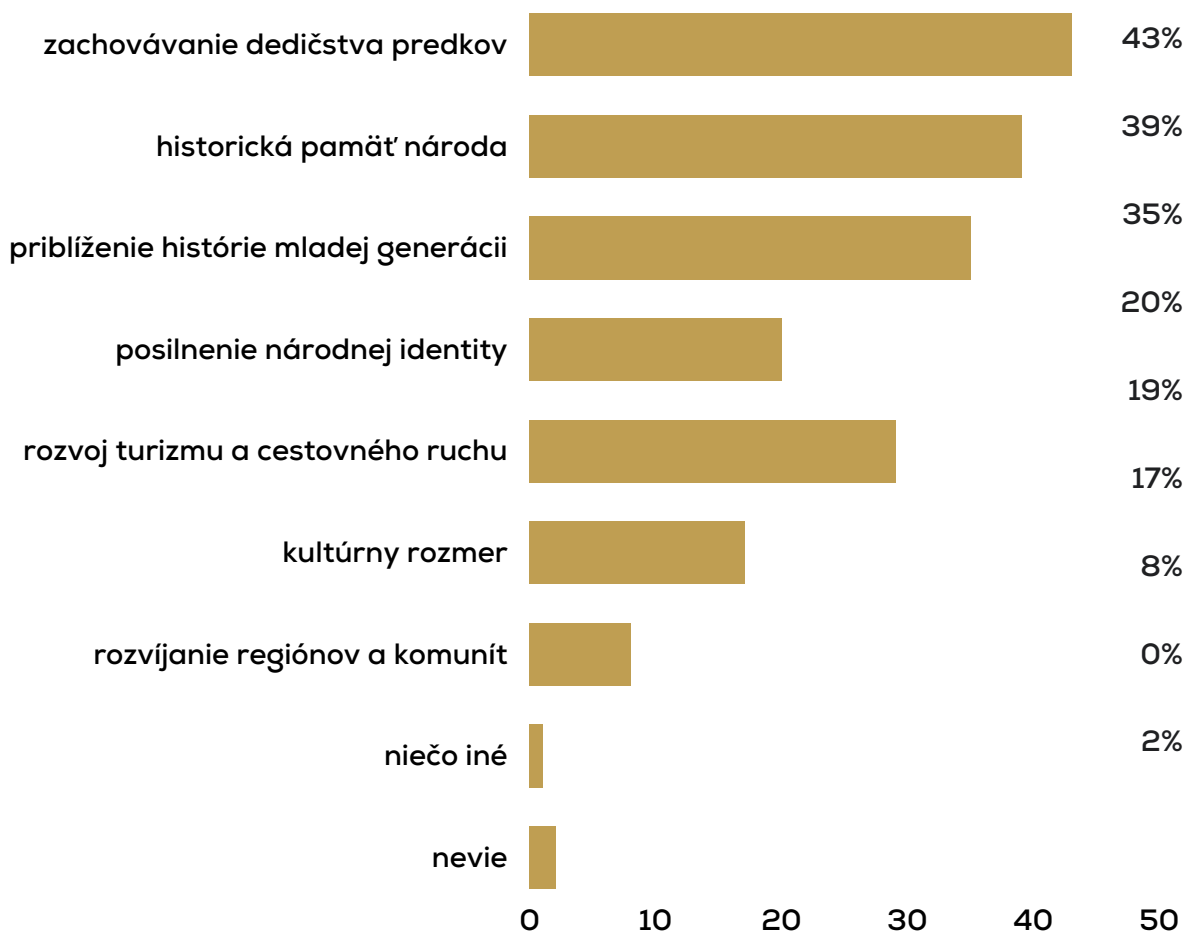
Veľmi nás potešili viaceré ocenenia našej práce. SNM – Múzeum Slovenských národných rád v Myjave sa stalo laureátom prestížnej ceny ŽIVA 2022 za napĺňanie úlohy múzea pri zachytávaní a prezentovaní národnej minulosti na Slovensku, výročnú cenu revue Pamiatky a múzeá za rok 2021 v kategórii expozícia – výstava získali kolegovia zo SNM – Prírodovedného múzea v Bratislave za antropologickú expozíciu Zázrak prírody – Človek v čase a priestore.

Veľa výziev je stále pred nami. Dostať sa v návštevnosti minimálne na úroveň pred covidového obdobia a postupne ho prekonať. Výrazne pokročiť v obnove hradu Krásna Hôrka a Spišského hradu. Spustiť nové obnovy desiatok historických objektov, ktoré spravuje naše múzeum, a mnohé z nich zachrániť, medzi inými aj sídelnú budovu Slovenského národného múzea v Bratislave. Realizovať náš najambicióznejší projekt – Múzeum 20. storočia. Múzeum na zelenej lúke, postavené nové od základov. Prezentovať sa návštevníkom čoraz modernejším spôsobom s využitím nových technológií, ale najmä stabilizovať finančnú situáciu múzea. V roku 2023 si Slovenského národné múzeum pripomína 130 rokov. Nech je tento rok odrazovým mostíkom do ďalších 20 rokov tvrdej práce, aby sme v roku 2043 mohli sláviť 150 rokov v inom múzeu. V múzeu bez padajúcich omietok, budov, v inštitúcii, na ktorú bude hrdé celé Slovensko.

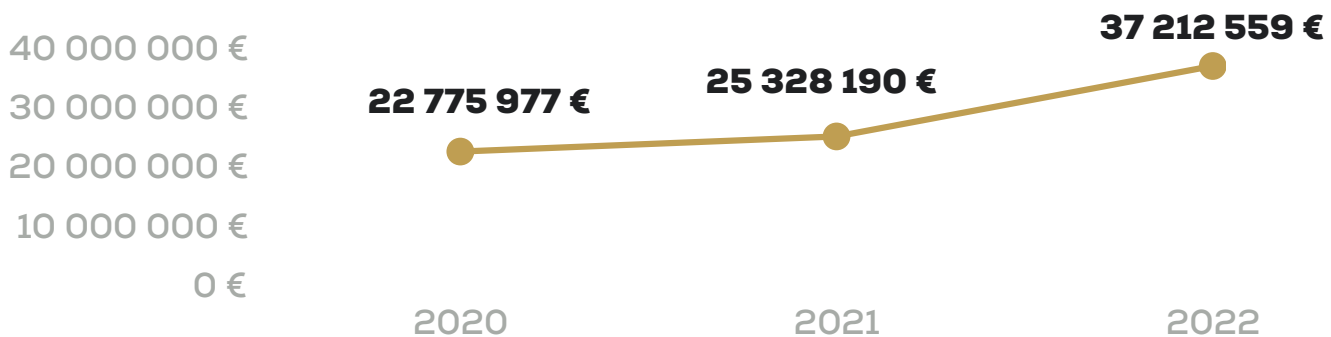
Nech sa nám to všetkým darí.

VÝZNAM SNM PRE SPOLOČNOSŤ

Význam Slovenského národného múzea pre spoločnosť spočíva najmä v zachovávaní dedičstva predkov (43%). Pre viac ako tretinu je SNM tiež nositeľom historickej pamäte národa (39%), či priblížením histórie mladej generácie (35%).

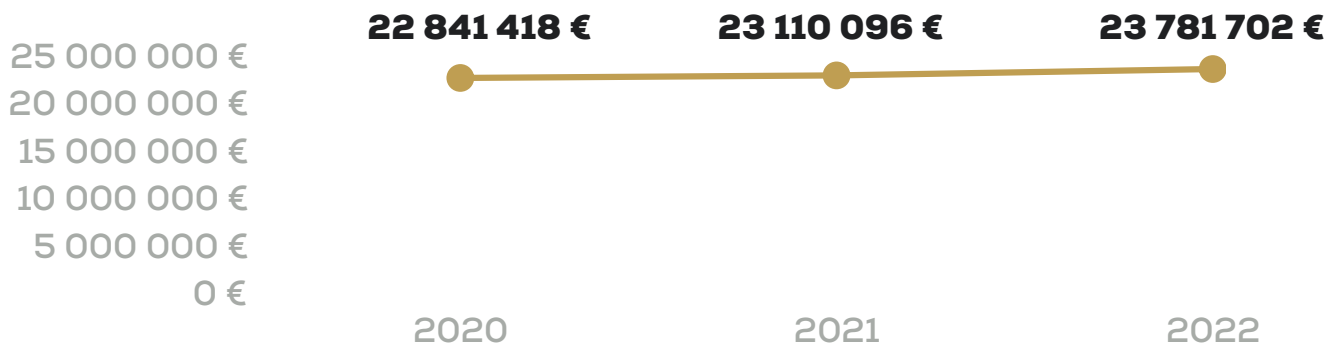
SNM V ČÍSLACH | Celkové príjmy 2022

	2020	2021	2022
Zo ŠR Kapitálové príjmy	3 187 571 €	7 945 882 €	17 742 440 €
Zo ŠR Bežné príjmy	15 260 826 €	13 174 504 €	13 215 122 €
Z vlastných zdrojov	2 794 851 €	3 226 357 €	4 317 342 €
Z podnikateľskej činnosti	223 355 €	247 007 €	241 790 €
Ostatné príjmy	1 309 374 €	734 440 €	1 695 865 €

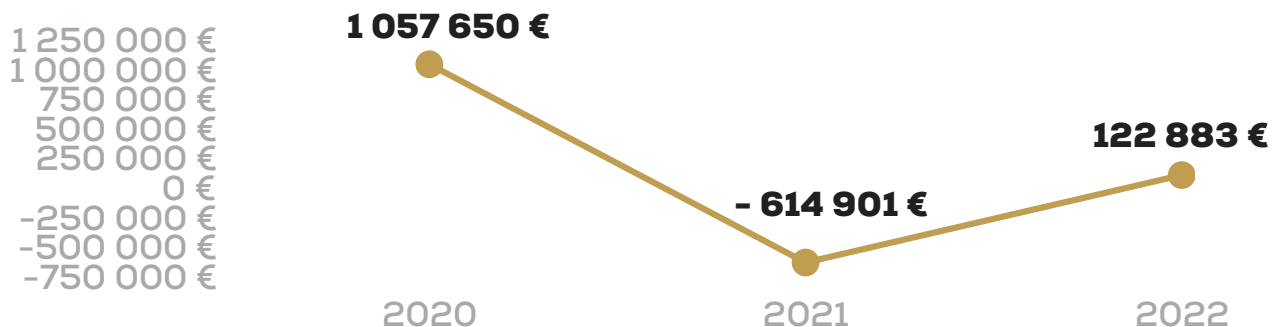
ŠR - štátny rozpočet

SNM V ČÍSLACH | Celkové výdavky 2022

	2020	2021	2022
Zo štátneho rozpočtu	18 770 085 €	17 420 576 €	17 507 690 €
Z vlastných zdrojov	2 281 940 €	3 649 296 €	4 228 053 €
Z podnikateľskej činnosti	271 349 €	206 462 €	357 425 €
Ostatné príjmy	1 518 044 €	1 548 762 €	1 658 534 €
Finančné operácie	0 €	285 000 €	30 000 €

SNM V ČÍSLACH | Celkový výsledok 2022

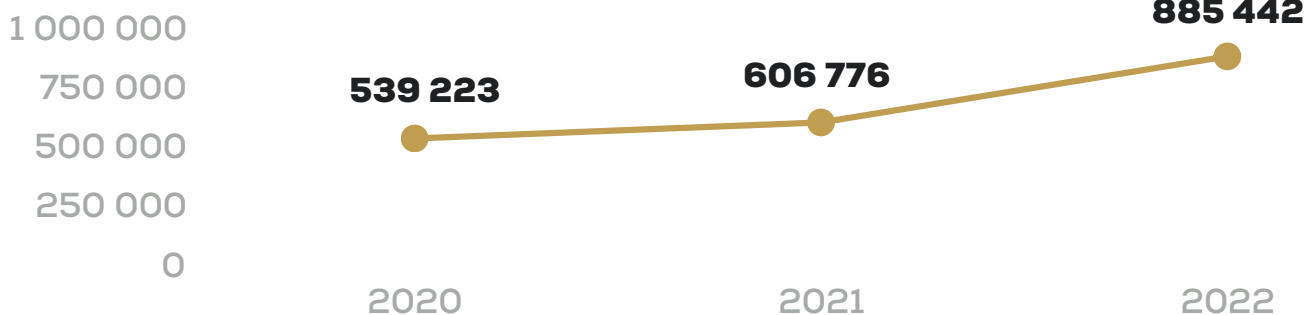

	2020	2021	2022
- Strata / + Zisk	1 057 660 €	- 614 901 €	122 883 €
Z podnikateľskej činnosti	10 216 €	39 613 €	4 368 €

Skladba Hospodárskeho výsledku 2022	Hlavná činnosť SNM	Podnikateľská činnosť SNM	Spolu SNM
Náklady	21 061 533,20 €	197 485,81 €	21 259 019,01 €
Výnosy	21 180 047,67 €	201 853,84 €	21 381 901,51 €
- Strata / + Zisk	118 514,47 €	4 368,03 €	122 882,50 €

SNM V ČÍSLACH | Návštevnosť + vstupné 2022

NÁVŠTEVNOSŤ:

Poradie	Múzeum	Počet návštevníkov
1.	Spišské múzeum	158 279
2.	Múzeum Bojnice	150 018
3.	Historické múzeum	113 720
4.	Múzeum Červený Kameň	76 801
5.	Múzeum Betliar	75 164

VSTUPNÉ:

NÁVŠTEVNOSŤ V SNM

To, v čo sme na začiatku roka 2022 dúfali, sa chvalabohu splnilo. Minulý rok bol už, takmer celý, bez lockdownov, čo sa napriek ťažkej ekonomickej situácii v celej spoločnosti ukázalo aj na číslach. Celkový počet našich návštevníkov narástol o viac ako 40%, zo 606 776 na 885 442. Bolo to najmä vďaka zaujímavým výstavám a expozíciám, rovnako aj pútavým programom v exteriérových aj interiérových priestoroch areálov našich špecializovaných múzeí. Ďakujeme 885 442 x...

Medzi najnavštevovanejšie objekty patrili napríklad Spišský hrad s 119 773 návštevníkmi, alebo Múzeum slovenskej dediny v Martine, ktoré v uplynulom roku zaznamenalo 33 930 návštevníkov. Na rok 2023 zostáva naša ambícia jasná – čo najviac sa priblížiť návštevnosti v poslednom predkovidovom roku 2019, kedy sme v múzeách SNM privítali 1 211 559 návštevníkov.

1. Spišské múzeum | 158 279 návštevníkov

NÁVŠTEVNOST V SNM

2. Múzeum Bojnice
150 018 návštevníkov

3. Historické múzeum
113 720 návštevníkov

4. Múzeum Červený Kameň
76 801 návštevníkov

5. Múzeum Betliar
75 164 návštevníkov

VÝSTAVY A EXPOZÍCIE

SNM zrealizovalo v roku 2022 spolu 137 výstav (oproti 102 výstavám v roku 2021), počet sprístupnených expozícií vo všetkých špecializovaných múzeách SNM bol k 31. 12. 2022 spolu 65. Z bohatej ponuky výstav a expozícií špecializovaných múzeí SNM, otvorených pre návštevníkov v roku 2022, môžeme spomenúť napríklad výstavu Maria Mulas – talianske ikony vo fotografii (v sídelnej budove SNM na Vajanského nábreží v Bratislave), výstavu Ženy – príbeh žien, ktoré ovplyvnili svet, zrealizovanú v SNM – Múzeu židovskej kultúry v Bratislave či výstavu v SNM – Historickom múzeu v Bratislave Na slávu a chválu, Z pozostalosti Edity Gruberovej a Dary pápežov Slovensku. V SNM – Múzeu Ľudovíta Štúra v Modre si návštevníci mohli pozrieť výstavu História a budúcnosť fabriky porcelánu v Porsgrunne, na východe v SNM – Múzeu Betliar návštevnícky obľúbenú výstavu Priemysel a Andrásyovci. V SNM – Múzeu Slovenských národných rád v Myjave sme v roku 2022 otvorili výstavu Košieľôčka dorúbaná. A výpočet by mohol pokračovať...

V roku 2022 sprístupnilo SNM tri nové expozície, z ktorých mali dve podobu exteriérových expozícií na Spišskom hrade. Ide o expozície Hradná mučiareň (v obytnej veži na dolnom nádvorí) a História hradu (v doteraz neprístupných priestoroch stredného nádvorja).

Od Nilu k Dunaju, Pamiatky ríše faraónov
v Bratislave
SNM – Archeologické múzeum

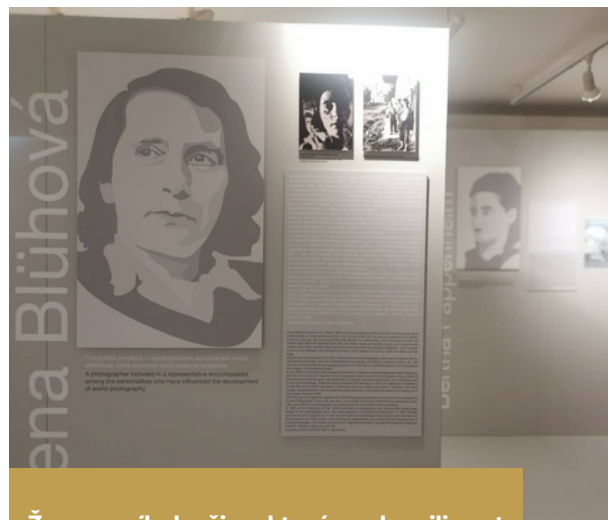

Na slávu a chválu
SNM – Historické múzeum

VÝSTAVY A EXPOZÍCIE

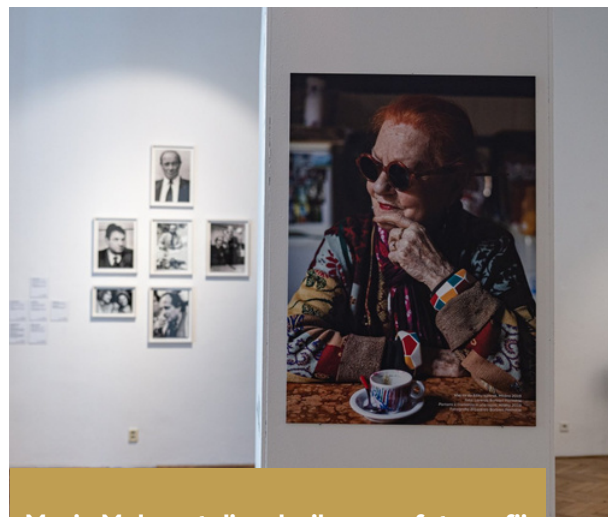
Bionika – príroda na to prišla prvá
SNM – Múzeá v Martine

Ženy – príbehy žien, ktoré ovplyvnili svet
SNM – Múzeum židovskej kultúry

História a budúcnosť fabriky porcelánu
v Porsgrunne
SNM – Múzeum Ľudovíta Štúra

Maria Mulas – talianske ikony vo fotografii
SNM – Generálne riaditeľstvo

VÝSTAVY A EXPOZÍCIE

Titiri Leutschovienses/L'evocke bačove
SNM – Spišské múzeum

Z pozostalosti Edity Gruberovej
SNM – Historické múzeum

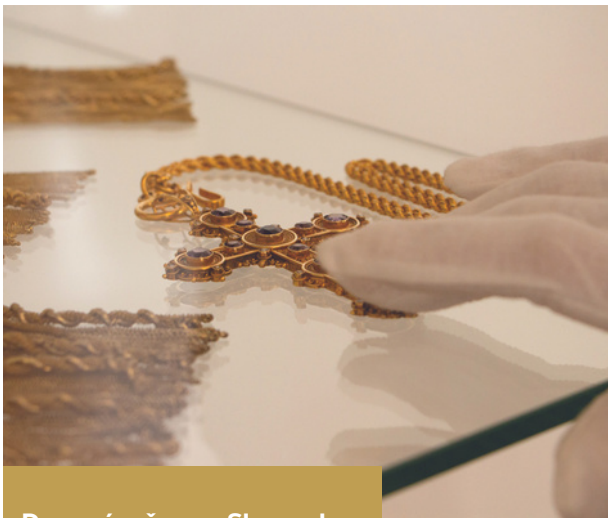

Čierne diery * Múzeum Betliar:
Priemysel a Andrassyovci
SNM – Múzeum Betliar

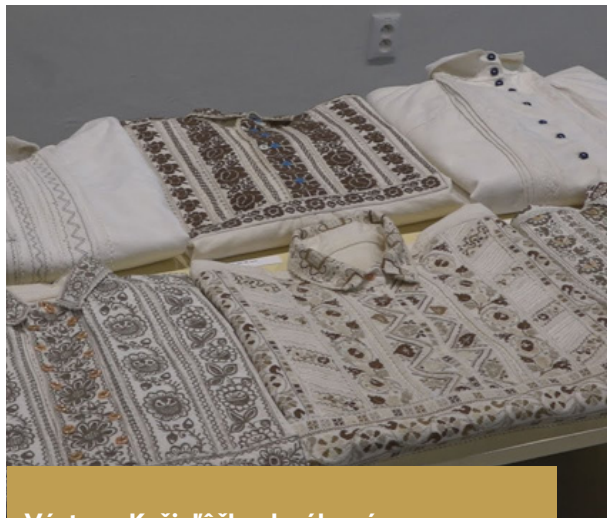

Koleso, koleso, okolesilo si sa
SNM – Múzeum bábkarských kultúr a hračiek

VÝSTAVY A EXPOZÍCIE

Dary pápežov na Slovensku
SNM – Historické múzeum

Výstava Košielôčka dorúbaná
SNM – Múzeum Slovenských národných rád

Expozícia Keltská cesta
SNM – Historické múzeum

Expozícia Kabinetná zbierka
Ev. lýcea v Bratislave
SNM – Archeologické múzeum

PODUJATIA A AKCIE

Neoddeliteľnou súčasťou prezentačných aktivít špecializovaných múzeí SNM, vďaka ktorým si návštevníci hľadali cestu späť do múzeí SNM po dvoch kovidových rokoch, boli v roku 2022 kultúrno-vzdelávacie aktivity. K cieľovým skupinám takýchto podujatí patrili nielen turisti, ale napríklad aj školské skupiny. Z konkrétnych akcií môžeme spomenúť, ako jedno z každoročných centrálnych podujatí, Noc múzeí a galérií, kde bolo koordinátorom aktivít zúčastnených pamäťových a fondových inštitúcií v celom Bratislavskom kraji Centrum múzejnej komunikácie SNM.

Z obľúbených podujatí špecializovaných múzeí SNM v roku 2022 môžeme spomenúť napríklad netradičné nočné prehliadky venované dejinám Bratislavského hradu. Návštevníkmi SNM obľúbené bolo aj viacero iných podujatí – napríklad v SNM – Múzeu Bojnice v Bojniciach Rozprávkový zámok, v SNM – Múzeu Betliar v Betliari Veľká noc v kaštieli, Kvetinový a remeselnícky trh, Historický piknik pri kaštieli, Adventné trhy, v SNM – Múzeu Červený Kameň v Častej zase Alica v krajine zázrakov, Trh starožitností, Červenokamenské remeselné trhy. Ľudia si obľúbili aj komentované prehliadky v našich múzeách, okrem SNM – Historického múzea v Bratislave napríklad v SNM – Múzeu židovskej kultúry v Bratislave, vrátane Múzea holokaustu, v SNM – Prírodovednom múzeu v Bratislave a iných.

Sumárne špecializované múzeá SNM po celom Slovensku zrealizovali v roku 2022 spolu 3 020 kultúrno-vzdelávacích podujatí, ktoré navštívilo spolu 220 014 návštevníkov.

Deň archeológie
SNM – Múzeá v Martine

Tencalla. Láska v tieni baroka
SNM – Múzeum Červený Kameň

PODUJATIA A AKCIE

Historický piknik pri kaštieli
SNM – Múzeum Betliar

Noc múzeí a galérií
SNM – Prírodovedné múzeum

Rozprávkový zámok
SNM – Múzeum Bojnice

Projekt Krókus/Šafran
SNM – Múzeum židovskej kultúry

AKVIZÍCIE

Akvizičnou činnosťou múzeum rozširuje svoj zbierkový fond, pričom na nadobúdanie zbierkových predmetov (ZP) využíva väčšinu možností, ktoré umožňujú právne predpisy. Spôsoby nadobudnutia nových zbierkových predmetov sú rôzne – ide nielen o kúpu, ale aj dar, prevod, zámenu či akvizíciu, ktorá je výsledkom vlastného výskumu múzea.

Ak zbierkové predmety získava SNM kúpou, využíva na to podporu v rámci prioritných projektov od svojho zriaďovateľa, Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. V roku 2022 bola daná podpora pomerne nízka, pre tzv. väčšinové múzeá to bolo 50 000 €, pre múzeá národnostných menšín bolo pridelených 20 000 €, čo znamená pre všetkých 18 špecializovaných múzeí SNM sme v uplynulom roku od zriaďovateľa dostali na akvizičnú činnosť 70 000 €. Keďže sme po dvoch kovidových rokoch nemali na akvizície možnosť využiť vlastné voľné finančné prostriedky, aj preto v kvantitatívnom pomere akvizície súhrne v celom SNM klesli zo 16 085, ktoré sme zrealizovali v roku 2021, na 5 611 akvizícií v roku 2022.

Celkový počet zbierkových predmetov k 31. 12. 2022 bol vo všetkých 18 špecializovaných múzeách SNM spolu 4 190 695.

Z pozostalosti Edity Gruberovej

Pozostalosť po slovenskej opernej dive Edite Gruberovej sa v septembri 2022 stala predmetom dražby aukčného domu Dorotheum. Ministerstvo kultúry SR uvoľnilo 20 000 € pre SNM – Historické múzeum a Divadelný ústav, ktoré sa zúčastnili dražby a z pozostalosti sa im podarilo vydražiť viacero predmetov – koncertné róby, divadelný kostým, šperky, portrétnu fotografiu, súbor medailí a plakiet a štátne vyznamenania.

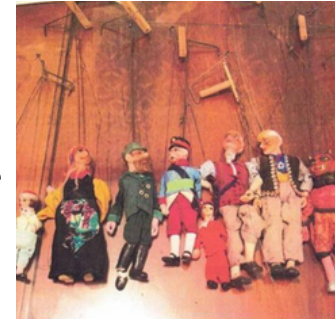
Spišský maliar: Svätá Anna Samotretia

Neskorogotickú tabuľovú maľbu z obdobia okolo roku 1510 získalo SNM – Spišské múzeum. Je časťou predely nezachovaného oltára a predstavuje tvorbu spišského maliara, ktorý spolupracoval s Majstrom Pavlom z Levoče. Jeho rukopis nájdeme aj na maľbách bočného oltára sv. Jánov v Levoči. Akvizícia diela významne doplní prezentáciu tvorby Majstra Pavla v pripravovanej novej expozícii inštalovanej v jeho dome na námestí v Levoči.

Marionety od firmy JEKA

SNM – Múzeum bábkarských kultúr a hračiek zakúpilo súbor 22 marioniet vyrobených firmou JEKA v Prahe v 1. polovici 20. storočia. Určené boli pre rodinné bábkové divadlá. Firmu založil Jan Král v roku 1919 firma vyrábala bábky 16 – 45 cm vysoké. Hlavy bábok boli charakteristické výraznou plasticitou a dôkladným kolorovaním. Súbor obsahuje marionety zobrazujúce rozprávkové postavy (kráľ, čert, gašparko...) a predstaviteľov vidieckeho prostredia (sedliak, poľovník, žena s čepcom...)

Sochársky portrét Michala Čabalu / Busta

SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidniku rozšírilo svoje zbierky o bustu významného predstaviteľa povojnového ukrajinského umenia na Slovensku Michala Čabalu (1941 – 2002). Bol absolventom Vysokkej školy výtvarných umení v Bratislave. Po krátkom pedagogickom pôsobení sa stal umelcom v slobodnom povolaní a dôležitou osobnosťou prešovskej výtvarnej obce. Jeho doménou bola krajinomalba, skvelé boli aj jeho portréty a zatišia. Autorom tejto busty je akademický sochár Bogdan Korž.

Repatriantské stoličky zo Slovenského Komlóšu

SNM – Múzeu kultúry Maďarov na Slovensku sa podarilo získať unikátny súbor šiestich ľudových signovaných a datovaných stoličiek a rohovej drevenej police z 2. polovice 19. stor. Vynikajú bohatým umeleckým zdobením a tiež dokladajú obdobie repatriácie Slovákov z Maďarska po druhej svetovej vojne. Nábytok pochádza z obce Gbelce, kam bol pravdepodobne dovezený z maďarského Tótkomlósu.

VEDA A VÝSKUM

Slovenské národné múzeum je akreditovaným vedecko-výskumným pracoviskom od roku 2011. Osvedčenie o spôsobilosti vykonávať vedu a výskum získavame vždy s platnosťou na 6 rokov. Opätovná akreditácia nás čaká práve v roku 2023.

Vedecká rada SNM zasadá raz za dva roky. Vedecké rady pre jednotlivé vedné disciplíny zasadaajú každý rok. Celkovo je v rámci SNM ustanovených 6 vedeckých rád: Vedecká rada pre archeológiu (za činnosť rady zodpovedá SNM – Archeologické múzeum), Vedecká rada pre etnológiu (za činnosť zodpovedá SNM – Múzea v Martine), Vedecká rada pre historické vedy, Vedecká rada pre umeleckú históriu a výtvarné umenie (za činnosť oboch zodpovedá SNM – Historické múzeum), Vedecká rada pre hudobnú vedu a dejiny hudby (za činnosť zodpovedá SNM – Hudobné múzeum), Vedecká rada pre prírodné vedy (za činnosť zodpovedá SNM – Prírodovedné múzeum). Pokiaľ ide o komplexný prehľad vedecko-výskumnej činnosti za SNM v roku 2022, celkový počet vedecko-výskumných úloh v 18 špecializovaných múzeách SNM bol 154, z čoho v SNM – Archeologickom múzeu 49 a v SNM – Prírodovednom múzeu 30.

international Barcoding of Life

SNM – Prírodovedné múzeum sa od roku 2015 zapája do medzinárodnej iniciatívy iBOL (international Barcoding of Life). V rámci pokračovania tohto projektu získavame DNA sekvencie rozmanitých druhov. Za rok 2022 SNM-PM prispelo do medzinárodnej databázy (BOLDsystems) viac ako 380 novými profilmi húb, rastlín a živočíchov z územia Slovenska. Použitím neinvazívnych metód skríningu sa nám podarilo identifikovať ohrozené, ale aj invázne druhy rýb, nachádzajúce sa v riekach Hron a Váh.

Pramene hudby na Slovensku od baroka po 20. storočie

Výskum SNM – Hudobného múzea zahŕňa najmä vedecký výskum, dokumentáciu, prezentáciu a katalogizáciu hudobno-historických prameňov, ktoré sa zhodnocujú v rámci budovania slovenských a medzinárodných databáz (RISM). V centre bádania sú zbierky hudobnín uršulínskeho kláštora v Bratislave, evanjelického a. v. kostola v Bratislave a rímskokatolíckeho farského kostola v Pruskom. Výskum prebieha v súčinnosti so Slovenskou národnou skupinou IAML a s finančnou podporou Fondu na podporu umenia.

Archeologický výskum na hrade Modrý Kameň

V roku 2022 sa uskutočnil záchranný archeologický výskum v priestoroch SNM – Múzea bábkarských kultúr a hračiek. Prebiehal v prízemí a pivniciach severného krídla kaštieľa, nádvorí a príjazdovom moste. Doložil drevo-hlinitú zástavbu v priestoroch tzv. dolného hradu, ktorá stála popri severnom opevnení. Pri vstupnej bráne bola objavená temnica pravdepodobne z 18. storočia.

Hra Tivoli z Bojnického zámku

SNM – Múzeum Bojnice má vo svojich zbierkach kruhový hrací stôl na hru Tivoli. Zachoval sa v torze, ktoré bolo zreštaurované. Súčasťou obnovy bol aj archívny výskum. Málokedy sa podarilo zistiť, za akú sumu a odkiaľ gróf Ján Pálffy kúpil predmety do svojej zbierky. V prípade hráčskeho stolíka Tivoli bolo pátranie úspešné.

Titiri Leutschavienses / Ľevocke bačove

Roku 2022 bol ukončený trojročný výskum P. Kováča, etnológa zo SNM - Spišského múzea v Levoči, ktorý sa týkal histórie a kultúry pastierov a bačov na pomedzí rurálneho a mestského prostredia v oblasti stredného Spiša. Výstupom výskumu bola publikácia a výstava s názvom Titiri Leutschavienses / Ľevocke bačove.

EDIČNÁ ČINNOSŤ

Slovenské národné múzeum v roku 2022 vydalo 4 čísla časopisu MÚZEUM, 3 monografie, 5 periodických zborníkov, 5 neperiodických zborníkov, katalógy k výstavám, bulletiny, skladačky, plagáty a špeciálne prezentačné programy pre expozície a výstavy. V spolupráci s Pamiatkovým úradom sme vydali 4 čísla časopisu Pamiatky a múzeá. Redakcia časopisu PaM pripravila aj špeciálne číslo časopisu v anglickom jazyku, ktoré bolo distribuované počas medzinárodnej konferencie ICOM v Prahe v auguste minulého roka.

Publikačná činnosť pracovníkov SNM za rok 2022 predstavuje 2 vedecké monografie, 68 vedeckých prác (štúdií a článkov), 7 odborných knižných publikácií, 82 odborných prác (štúdií a článkov), 13 hesiel v odborných slovníkoch a encyklopédiách, 24 recenzii a anotácií, 341 popularizačných článkov, správ a iných drobných prác.

Eva Hasalová: Empírové šaty

Prvý titul novej edície SNM s názvom Zamerané na predmet. Predstavuje najstaršie šaty z fondu SNM – Historického múzea. Šaty majú viac ako 200 rokov a patrili šľachtickej Márii Zayovej. Tá ich podľa rodovej pamäte nosila počas Viedenského kongresu, ktorý sa konal v rokoch 1814 – 1815 vo Viedni. Čitateľ sa dozvie, z čoho sa šaty skladajú, ako a z akých materiálov sú vyrobené. V texte zistí viac aj o empírovej móde a dobových módných časopisoch. Dozvie sa zaujímavosti o majiteľke šiat, ktorá svojím vzdelaním, literárnymi ambíciami a dobročinnými aktivitami patrí medzi výnimočné šľachticé v našich dejinách.

Sýkora – Wágnerová – Ferklová: Roľník a jeho svet

Spríevodca k rovnomennej výstave v SNM – Múzeá v Martine predstavuje osobnosti formujúce etnológiu ako vedný odbor, ale aj množstvo zaujímavostí z praktického života roľníka. Materiálne, sociálne i duchovné prejavy spôsobu života, vzťah k prírode, usporiadanie rodiny i spoločenstva, hodnotové orientácie – to všetko bolo výrazne ovplyvnené roľníckym základom života. Publikácia približuje aj vývin vedeckého záujmu o prácu roľníka.

Fosílné chobotnáče v zbierkach Slovenského národného múzea

Chobotnáče (Proboscidea) boli rozšírené na území Slovenska v období mladších treťohôr až starších štvrtohôr. Najväčšia kolekcia fosílií chobotnáčov z územia Slovenska sa nachádza v paleontologickej zbierke SNM – Prírodovedného múzea. Publikácia poskytuje komplexný prehľad o tejto zbierke. Výsledky práce zvyšujú dokumentačnú a vedeckú hodnotu zbierky a prispievajú k poznatkom o geograficko-stratigrafickom rozšírení chobotnáčov na území Slovenska. Publikácia je určená najmä odbornej paleontologickej a múzejnej verejnosti.
autorka publikácie: Anna Ďurišová

Germánske elity v dobe rímskej na Slovensku

V 6. zväzku edície Museion sú príspevky venované historickým udalostiam, ktoré sa odohrali na stredoeurópskej hranici v 1. – 4. storočí, boli zaznamenané antickými autormi a zdokumentované archeologickými výskumami významných lokalít. Autormi článkov sú poprední archeológovia a historici zaoberajúci sa výskumom doby rímskej. Túto epochu, v ktorej sa stredné Podunajsko dočasne dostalo do písomne zaznamenaných dejín, autori spracovali na základe dokladov o živote príslušníkov kniežacích a náčelníckych rodov – germánskej elity.

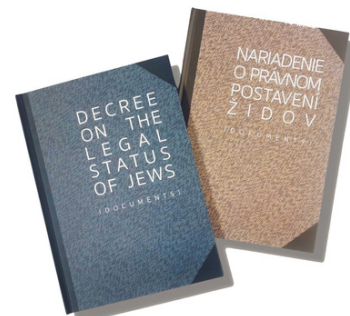
Germánske elity
v dobe rímskej
na Slovensku

Vladimír Tatar
a kolektív

Nariadenie o právnom postavení židov

V roku 2000 vydalo SNM – Múzeum židovskej kultúry súbor dokumentov Nariadenie o právnom postavení židov. Ten je kľúčový pre pochopenie toho, akú pozíciu mala tzv. prvá Slovenská republika v procese dehumanizácie vlastných občanov aj z medzinárodného hľadiska. V roku 2022 bola vydaná anglická mutácia tejto knihy a tiež druhé upravené slovenské vydanie, keďže pôvodné už bolo vypredané.

REŠTAUROVANIE

Odborné ošetrovanie zbierkových predmetov v podobe ich reštaurovania, konzervovania a preparovania je jednou zo základných odborných činností múzea. Ide o aktívnu formu ochrany, ktorá vedie k uchovaniu dobrého fyzického stavu zbierkových predmetov, pri reštaurovaní k zlepšeniu fyzického stavu zbierkových predmetov. Optimálnym prístupom k odbornému ošetrovaniu zbierkových predmetov je vykonávanie odborného ošetrovania ako preventívnej činnosti, s cieľom zabrániť novej deštrukcii zbierkových predmetov.

Slovenské národné múzeum v roku 2022 zrealizovalo či už vlastnými prostriedkami, alebo dodávateľsky konzervovanie 5 239 kusov zbierkových predmetov, reštaurovanie 608 kusov zbierkových predmetov a preparovanie 270 kusov zbierkových predmetov z našich zbierok. Sme si vedomí toho, že počty odborne ošetrovaných zbierkových predmetov nezodpovedajú tak potrebám reálnej ochrany zbierok, ako aj požiadavkám a kritériám, ktoré na ochranu a odbornú ochranu stanovuje konzervačná veda. Tento dlhodobý problém je spôsobený najmä nedostatočnými priestorovými, materiálno-technickými a následne aj personálnymi kapacitami SNM. Dlhodobou ambíciou SNM, ktorá stav zlepší, je vybudovanie vlastného, ústredného konzervátorského a reštaurátorského pracoviska.

Empírová komoda zo spálne Martina Benku

Súčasťou SNM – Múzea v Martine je aj Múzeum Martina Benku. Rekonštrukcia, ktorou momentálne prechádza, je vhodnou príležitosťou k reštaurovaniu pôvodného mobiliáru, ktorý patril Martinovi Benkovi. Komoda zo spálne je zdobená orechovou dyhou a javorovou intarziou. Počas reštaurovania sa opravilo uvoľnené dyhovanie, vypadaná intarzia a poškodené kovové časti.

Portrét Márie Terézie

SNM – Spišské múzeum má v zbierke súbor portrétov kráľov a cisárov od Ferdinanda I. po Františka Jozefa I. Súčasťou kolekcie je aj portrét kráľovnej Márie Terézie, ktorý tento rok zreštaurovala reštaurátorka múzea Martina Hricová. Reštaurovanie okrem zlepšenia fyzického a estetického stavu umožnilo spresniť aj umeleckú a historickú charakteristiku diela.

REŠTAUROVANIE

Mapa lesných pozemkov Rudolfa Pálffyho

V spolupráci s Katedrou reštaurovania VŠVU prebieha reštaurovanie veľkorozmernej ručne maľovanej mapy lesných pozemkov Rudolfa Pálffyho na panstve Červený Kameň zo zbierok Múzea Červený Kameň. Mapa pochádza z polovice 18. storočia. Jej digitálne retušovaná reprodukcia bola využitá na výstave „Pálffyovci z Červeného Kameňa a Mária Terézia“.

Zinkové rakvy z Krásnej Hôrky

V roku 2022 sa v reštaurátorských ateliéroch začalo pracovať na reštaurovaní 4 zinkových rakiev z Múzea Betliar, ktoré boli umiestnené v rodovej krypte na hrade Krásna Hôrka. V týchto rakvách boli dočasne uložené pozostatky Andrassyovcov, kým nedostali svoje trvalé miesto v rodovej krypte. Z reštaurovaných 4 rakiev boli v roku 2022 dokončené 2 rakvy.

Detský drevený kolotoč

SNM – Múzeum bábkarských kultúr a hračiek sa venovalo ošetrovaniu zbierkového fondu. Príkladom je konzervovanie a základné ošetrenie hračky – dreveného kolotoča. Kabínky boli rozlepené a poškodené boli aj farebné nátery a lak. Predmet bol ožarovaný ozónovým a germicídnym žiarením kvôli dezinfekcii. Následne boli diely zlepené a farebné plochy zjednotené akrylovými farbami.

OBNOVA SNM

Krásna Hôrka

Obnova národnej kultúrnej pamiatky, hradu Krásna Hôrka, sa v minulom roku dostala do svojej najdôležitejšej fázy. Slovenské národné múzeum ukončilo 28. 7. 2022 medzinárodné verejné obstarávanie na projekt obnovy hradu Krásna Hôrka a revitalizácie jeho bezprostredného okolia. Vysúťažný zhotoviteľ, spoločnosť MBM-GROUP, a. s., začal s realizáciou projektu po podpise zmluvy a prebratí staveniska v auguste minulého roku. Prvá časť projektu sa týka obnovy Dolného hradu, časti Stredného hradu a výstavby podhradia.

Celková hodnota prác je podľa zmluvy 20 636 997,95 € s DPH. Počas prvých siedmich mesiacov pokročil zhotoviteľ v prácach, tak pokiaľ ide o samotnú obnovu hradu, ako aj realizácie novostavieb v podhradí. Na viac ako 90% sú ukončené všetky búracie a demontážne práce. Realizujú sa nové podlahy, rozvody vody a kanalizácie na Dolnom hrade. Naplno prebiehajú reštaurátorské práce na Strednom aj Dolnom hrade, pod dohľadom reštaurátora sa realizujú silnoprúdové a slaboprúdové káblové rozvody. Pri novostavbách v podhradí sa rozostavalo viacero objektov, pracuje sa napríklad na budove Infocentra, areálovom rozvode pitnej aj požiarnej vody, výstavbe tlakových staníc vody, rozvodoch splaškovej aj dažďovej kanalizácie, ako aj na parkovisku pre autobusy.

Na území podhradia hradu Krásna Hôrka bol zrealizovaný predstihový archeologický výskum. Podľa zmluvy je zhotoviteľ všetky práce v rámci projektu povinný ukončiť do 36 mesiacov od protokolárneho odovzdania a prevzatia staveniska. Časti Dolného a Stredného hradu by mal podľa tejto zmluvy odovzdať objednávateľovi (SNM) do 18 mesiacov. SNM robí všetko pre to, aby mohla byť Krásna Hôrka otváraná postupne, ideálne už v priebehu roka 2024. Ešte dôležitejšia je ambícia SNM, aby bol v tejto fáze obnovy hradu dosiahnutý výsledok, ktorý bude najlepší pre samotnú pamiatku, zachovanie originálnych historických konštrukcií a ochránenie jej autenticity.

K 31. 3. 2023 bolo na obnove hradu Krásna Hôrka preinvestovaných zatiaľ 9 914 378,16 €. Z toho bolo viac ako 6,4 milióna € z poistného plnenia, 180 523 € z verejnej zbierky a 3 497 264,20 € zo štátneho rozpočtu. Vláda SR schválila celkom na obnovu hradu Krásna Hôrka spolu 34 942 259 €.

Spišský hrad

Obnovu Spišského hradu v roku 2022 môžeme rozdeliť na dve etapy. Do konca mája ju realizoval v roku 2021 vysúťažný zhotoviteľ, firma Bing Stav, s. r. o. Z prác, ktoré Bingstav zrealizoval, môžeme spomenúť sanáciu brala pod Románskym palácom, reštaurátorský výskum a spracovanie návrhu na reštaurovanie kaplnky, jej strechy a aj Západných palácov. K 31. máju 2022 však SNM od zmluvy s pôvodným zhotoviteľom odstúpilo. Dôvodom bolo predovšetkým dlhodobé neuhrádzanie splatných záväzkov zo strany zhotoviteľa stavby voči svojim subdodávateľom. Zo strany pôvodného zhotoviteľa tiež dochádzalo aj k nevykonávaniu, respektíve omeškaniu so stavebnými a rekonštrukčnými prácami na hrade.

SNM v druhej polovici roka pripravovalo podklady na vyhlásenie nového verejného obstarávania na zhotoviteľa II. etapy rekonštrukcie, riešili sme aj špecifikáciu a prípravu verejného obstarávania na výber spracovateľa projektovej dokumentácie pre realizáciu III. etapy rekonštrukcie. Ani v tomto období však práce na hrade neustali, SNM vo svojej réžii urobilo sanáciu veže č. 38, sanáciu archeologickej lokality č. 33

Za všetky realizované a riadne odvedené práce od začatia do ukončenia zmluvného vzťahu v lete 2022 bolo pôvodnému zhotoviteľovi v siedmich faktúrach vyplatených celkovo 582 239,08, € s DPH. Nové verejné obstarávanie na zhotoviteľa rekonštrukcie bolo vyhlásené v januári 2023, s predpokladom obnovy prác na hrade v lete 2023, po ukončení verejného obstarávania, podpise Zmluvy o dielo a odovzdaní staveniska novému zhotoviteľovi.

OBNOVA SNM

Modrý Kameň

Návštevníci SNM – Múzea bábkarských kultúr a hračiek, hrad Modrý Kameň počas celého roka 2022 registrovali obmedzenia a stavebný ruch pred hradom aj na nádvorí. Po prípravách sme ešte v novembri 2021 začali s realizáciou projektu „HraMoKaPlus – Obnova priestorov barokového krídla kaštieľa na hrade Modrý Kameň pre tradície slovenského hračkárstva a bábkarstva v remeselných dielňach, výroba a predaj regionálnych produktov“. Vďaka úspešnému projektu sme získali podporu z finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru v rámci programu „Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca“ vo výške 999 867 €. Projekt je spolufinancovaný aj zo štátneho rozpočtu sumou 142 481 € a z vlastných zdrojov sumou 49 993 €.

Stavebné práce prebiehali po celý rok 2022 v interiéri aj v exteriéri. Po odbúraní nepôvodnej prístavby na nádvorí boli odstránené vonkajšie a vnútorné omietky, staré podlahy a poškodené okná. Na nádvorí boli realizované výkopové práce pre polozenie kanalizácie a vykurovania. V lete 2022 získal kaštieľ novú tvár obnovou vonkajších fasád spojenou s obnovou pôvodných drevených okien a hradnej brány. Obnovila sa pôvodná architektúra kaštieľa doteraz skrytá v novodobých prestavbách. V zimnom období nasledovali práce v interiéri severného krídla a v priestoroch vinohradníckej expozície.

Cieľom projektu je zlepšiť stav kultúrneho dedičstva. Návštevníci sa môžu tešiť na obnovené interiéry, pribudne nová remeselná hračkárska dielňa a bábkarská výtvarná dielňa, múzejná cukráreň „Castanea“. V spolupráci s Ústredím ľudovej umeleckej výroby ako projektovým partnerom sme pripravili seminár s workshopom o Kyjatickej hračke, výstavu drevenej slovenskej hračky „Koleso, koleso okolesilo si sa“.

V projekte „HraMoKaPlus – Obnova priestorov barokového krídla kaštieľa na hrade Modrý Kameň pre tradície slovenského hračkárstva a bábkarstva v remeselných dielňach, výroba a predaj regionálnych produktov“ bolo do konca roka 2022 vyčerpaných celkovo 660 000 €.

POMOC SNM NAPADNUTEJ UKRAJINE

Slovenské národné múzeum okamžite od začiatku agresie Ruska na Ukrajine aktívne vstúpilo nielen do procesu múzejného či výstavného reflektovania udalostí u nášho geografického suseda, ale snažilo sa v maximálne možnej miere aj o poskytovanie pomoci pre ukrajinských utečencov.

V rámci sprístupnenia slovenských múzeí občanom Ukrajiny uviedlo SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry, ktoré organizovalo najviac aktivít na pomoc Ukrajine, napríklad edukačno–popularizačné podujatie Marcovou cestičkou k Tarasovi, literárny program venovaný Tarasovi Ševčenkovi pri príležitosti jeho narodenia a úmrtia. Pred veľkonočnými sviatkami prebehla akcia Veľká noc už čoskoro, tvorivá dielňa skúsenej krasličiarke Márie Kravcovej v zdobení a maľovaní kraslíc, v rámci ktorej si ukrajinské rodiny mohli vyrobiť kraslice do veľkonočného košíka. K neobyčajným podujatiam v SNM – MUK patrili aj podujatia Ukrajinský boršč, gastronomické podujatie počas Noci múzeí a galérií, podujatie Vyšivané objatie pri príležitosti ukrajinského sviatku Dňa vyšivanky či dve akcie – Huncútsky deň v skanzene, ktorý sa stal aj oslavou Medzinárodného dňa detí, a ďakovný koncert Ukrajinci Slovákom, symbolické poďakovanie tisícov Ukrajincov za každú podanú ruku zo strany Slovákov.

Jednou z fotografických výstav v múzeách SNM bola výstava Pozeraj sa! Mariupol!, otvorená v júli 2022 vo výstavnom priestore pod čestným nádvorím Bratislavského hradu. Výstava vznikla v spolupráci SNM a Múzea dejín Ukrajiny počas druhej svetovej vojny. Priniesla svedectvo humanitárnej katastrofy vo fotografii ukrajinského novinára Viačeslava Tverdochliba.

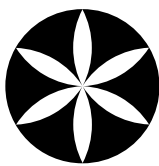
Ďalšia fotografická výstava pod názvom Deti vo vojne, reflektujúca hrôzy ruskej agresie na Ukrajine cez utrpenie najmenších a najzraniteľnejších, bola priamo v sídelnej budove SNM v Bratislave otvorená v spolupráci s Veľvyslanectvom Ukrajiny v Slovenskej republike a ukrajinským Inštitútom verejnej diplomacie. Výstava zachytila atmosféru vojny na pozadí 40 detských portrétov a ukázala návštevníkom dopady priameho vplyvu bojov v postihnutých regiónoch na deti, ktorým vojna nečakane vstúpila do života.

POZERAJ SA! LOOK

130

SLOVENSKÉ
NÁRODNÉ
MÚZEUM

UŽ 130 ROKOV CHRÁNIME NAŠE DEDIČSTVO

www.snm.sk

Vydalo Slovenské národné múzeum
Bratislava 2023